

Entrevista a Miquel Martí i Pol

“La meva poesia sóc jo”

Miquel Martí i Pol (Roda de Ter, 1929), poeta. Si en el 91 va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, ara acaba de ser distingit amb la medalla d'or al Mèrit de les Belles Arts per motius sobradament demostrats en la literatura.

L ha sorprès aquesta distinció?

—No sabia ni que es donessin aquestes medalles. O sigui que si no me la concedeixen, probablement no me n'hauria assabentat en tota la vida.

—¿El poeta és un ésser normal, senyor Martí i Pol?

—Normal, si s'entén normal com un ésser comú, sí. Ara: cadascú té les seves peculiaritats. Alguns són macos; d'altres, lletjos; i uns altres, a més a més, fan versos. I això és l'única cosa que diferencia un poeta de les altres persones, diguem-ne, normals. Aleshores, o tothom és anormal o tothom és normal, però quan un poeta és un més entre els altres no és anormal, és normal.

—¿Però està dotat d'una capacitat sensorial distinta?

—Això, segurament, sí. És com un do natural que permet una capacitat de poder convertir les coses en material poètic. I en això és diferent a la resta de la gent.

—¿Aquest do és de naixement o té un aprenentatge i s'adquireix?

—Alguna vegada m'han demanat si el poeta neix o es fa, i jo penso que neix i a més a més es fa. O sigui, és neix amb una predisposició per a la poesia, i a més a més, a mesura que es va agafant ofici, la capacitat, diguem-ne, innata va prenent cos.

—¿Vostè estava predisposat a l'escriptura o l'hi va decantar alguna circumstància en concret?

—Jo suposo que en mi hi havia una certa predisposició, però hi va haver circumstàncies que m'hi van ajudar.

Quan tenia dinou anys vaig contreure tuberculosi pulmonar, una malaltia molt habitual entre els de la meua generació, i això em va obligar a passar un any llarg al llit, sense moure'm. Aquesta situació adversa, en canvi, em va permetre llegir molt, i estic convençut que aquestes lectures van influir en la meua dedicació literària.

—*¿Insinua que sense la tuberculosi no hauria estat escriptor?*

—Imagino que hauria escrit igualment, però aquesta circumstància ho va accelerar.

—*¿Què li va fer optar per la poesia i no per la prosa?*

—Això, sincerament, no ho sé. Sempre m'ha resultat més fàcil la poesia que la prosa. Quan escric poesia, el que escric i jo som un, però quan faig prosa en som dos. És a dir, quan faig poesia sóc jo i prou, i quan faig prosa és com si hi hagués algú altre al meu costat. Quan faig poesia em sento segur, bé, còmode; quan faig prosa em fa por, sento inseguretat.

—*A la seua edat, a banda de la prosa, ¿què més li fa por?*

—L'evolució general del món, la intol·lerància. Em fa por la superficialitat.

—*Però, aquestes manifestacions, vostè ja les havia vistes en altres èpoques.*

—Sí, però no d'una manera tan intensa. O potser no n'era tan conscient com ho sóc ara.

—*En alguna ocasió Miquel Martí i Pol s'ha definit més com a escriptor que com a escriptor.*

—Això ve de quan jo era jove i treballava en una fàbrica, al despatx de ca la Tecla Sala. Aleshores la gent que treballàvem en un despatx —ara en diuen administratius— érem escriptors. I sempre m'ha fet il·lusió quan la meua gent, que és la classe obrera, em diu que jo sóc escriptor, dir-los que no, que jo sóc escriptor.

—*La seua gent és la classe obrera, però tinc entès que en la seua família eren obrers de dreta. ¿És així?*

—Sí. Els Martí-Pol érem la branca pobre dels Martí, que és una família amb molta implantació al meu poble. Els meus pares em van fer estudiar al col·legi parroquial, que estava regit per capellans, mentre que els nois de famílies d'esquerra anaven a l'escola del senyor Sebastianet. Però quan jo era nano no me n'adonava, hauria de passar el temps per a adonar-me que el meu món era el dels obrers.

—*Pel fet de pertànyer a una família de*

dreta, passaria una postguerra sense massa problemes, ¿no?

—Des del punt de vista de les represàlies polítiques, no vaig tenir cap problema. Vaig tenir els altres problemes comuns: la fam, la repressió generalitzada.

—*Li he llegit a Defensa siciliana que va arribar a estar en Falange.*

RAFA GIL

“Quan escric poesia, el que escric i jo som un, però quan faig prosa en som dos, és com si hagués algú altre al meu costat.”

—Sí. Això va ser immediatament després de la guerra. Jo tenia deu anys i estava, com he dit, en l'escola dels capellans, que era, poc o molt, el quarter general de Falange. Aleshores, al poble, van obligar tots els nanos a militar en la Falange com a *fletxes* o *pelayos*. I no és que jo m'hi resistís: ho trobava *natural*. En una època d'escassetat et donaven una camisa blava, un corretjam, una for-

RAFA GIL

“Vicent Andrés Estellés i jo teníem molts punts que ens feien semblants: la manera d'entendre el fenomen poètic, el llenguatge.”

mació paramilitar... Però hi vaig durar molt poc. Vaig començar a arribar tard, a no posar-me tan *firmes* com corresponia i vaig acabar topant amb un *jefe* que em va imposar el càstig d'estar *firmes* per no sé quant de temps davant seu. Al principi vaig acatar la seva absurda ordre, però

quan portàvem una estona en aquella situació tan ridícula ho vaig deixar córrer. La meua insubordinació el va posar furios, i després de forcejar amb els ulls i els gestos em va amenaçar que donaria part als seus superiors per tal que m'expulsessin. I el diumenge següent es va formalitzar l'expulsió.

—*En tot cas, no va ser per convicció que va abandonar.*

—No, per indisciplina. Això que conto és quan jo tenia onze o dotze anys, edat en què difícilment es poden tenir actituds ideològiques.

—*Després de Falange, ¿en què va militar?*

—En el PSUC.

—*¿Sense fer descompressió?*

—Diguem-ne que vaig *militar* en l'Acció Catòlica, entre la Falange i el PSUC. Jo era un jove de missa diària, que es confessava i combregava cada setmana. Tots els meus dubtes essencials els resol·lia Déu, fins que la meua fe va entrar en crisi i m'ho vaig deixar.

—*El PSUC també se'l va deixar. ¿Ha ixit disparat de tots els llocs on ha militat?*

—Del PSUC no en vaig eixir disparat, va ser una mena de crisi que em va afectar. Vaig començar a tenir dubtes sobre el que abans creia, i vaig anar separant-me'n. Quan jo vaig entrar al PSUC, a finals dels 60, ho vaig fer perquè en aquell moment em va semblar que les meves idees polítiques tenien més eficàcia contra el general Franco dins del partit que no fora. I quan vaig abandonar el partit, a principis dels 80, coincidint amb una escissió cap al PCE, ho vaig fer perquè em va semblar que tal com estaven les coses jo seria més útil a la democràcia i al meu país des de fora, sol.

—*¿Hi va incidir d'alguna manera aquesta escissió?*

—No, va ser una coincidència. Va ser el resultat d'un procés molt personal.

—*En algun lloc he llegit que vostè conta que té un amic que diu que avui es pot ser cristià però no catòlic. En aquest sentit, ¿avui es pot ser marxista però no comunista?*

—Jo ho veig així, encara que considero que la meua ideologia no ha canviat massa, malgrat el desenllaç històric d'alguns països. Encara crec en la solidaritat, en el repartiment de la riquesa, en la igualtat, en la justícia, en els homes i les dones, que són els elements fonamentals de l'evolució. Segurament, no tinc edat per a canviar.

—*¿Com explica que, com a poeta,*

vostè causa més impacte a la generació posterior que no a la pròpia?

—A mi m'ha passat el contrari del que sol ser normal, i és que en compte de descobrir poetes joves, van ser els poetes joves els que em van descobrir a mi. Però em sembla que el que jo he tractat de fer en els versos és un nexu com amb tota mena de gent. Jo em trobo gent que té la meua edat, gent molt jove, i més grans que jo, que diuen que els ha impactat el meu llenguatge, perquè és molt normal, entenedor, còmode. Jo penso molt els meus versos i, com que es diu en general que la gent pensa poc, m'agradaria pensar que els meus versos donen la possibilitat de fer pensar.

—¿No s'ha avançat al seu temps?

—¿Vols dir que tots els poetes no s'avancen al seu temps?

—¿Què són, com els profetes?

—A més a més.

—¿Què són les Balears i el País Valencià en la cultura catalana?

—Des del meu punt de vista són la cultura catalana. No sé pensar la cultura catalana sense Vicent Andrés Estellés o Joan Fuster. No ho sé pensar com una cosa separada.

—Amb Vicent Andrés Estellés ¿va tenir molta relació?

—Molta, no. Alguna vegada ens vam trobar, però hi havia una admiració mútua entre tots dos. La seva manera de fer i entendre el fenomen poètic s'assemblava molt a la meua manera. El seu llenguatge també s'assemblava molt al meu, amb les diferències que fossin. Teníem molts punts que ens feien semblants. Ahir vaig veure la seva dona en el lliurament de les medalles, i se'm fa dur pensar que ja no me'l tornaré a trobar. No és que mantinguéssim una gran relació, però hi ha gent que encara que en el temps no mantinguis la relació, la tens de totes maneres. Amb Joan Fuster em passava igual. I després, són gent que malgrat haver desaparegut, hi són encara.

—¿És cert que vostè no s'ha pogut massa de Roda de Ter, que no ha pogut viatjar ni quan estava en condicions?

—Últimament he viatjat una mica, però en conjunt molt poc. Quan podia, no tenia diners, i quan n'he tingut, la malaltia no m'ho permet. Ho fa incòmode, pesat.

—¿De quina manera ha repercutit l'esclerosi múltiple, que l'afecta des del 70, en la seua obra?

—Si ha determinat la meua vida, això no podia passar sense incidir d'una manera fonda en la meua obra. La poesia per mi no ha estat mai una evasió, sinó que la meua poesia i jo som un, la meua poesia sóc jo, aleshores la malaltia li ha repercutit d'una manera total.

—Aprendre a conviure amb aquesta malaltia, deu haver representat un exercici titànic ¿no?

—¿Déu n'hi do! A més a més, per més que diguin alguns que es pot arribar a superar, és impossible. Jo no ho puc superar. Sempre guanya el més fort.

—Que és vostè.

—Nooo.

L'escriptor

Darrere de molts inconvenients i d'una enèrgica dentadura hi ha aquest home senzill i agradable, que és el resultat de moltes crisis i l'escriptor contemporani català més llegit. Al seu interior hi ha un tresor de suggeriments i la fortuna de la precisió, l'economia i la claredat comunicativa, tot protegit per una fortalesa mental molt sòlida que ha hagut d'escolpir-se en un pols titànic, sense claudicar, contra l'esclerosi, que és un contravers dolç i lent.

—¿Escriu vostè o dicta?

—¿Dictar? No, no. Escric a mà.

—¿Veu com sí que és vostè el més fort? ¿Quin ritme de producció porta?

—Últimament, molt baix.

—¿No té un horari com els escriptors?

—Abans sí que el tenia. Però em passo setmanes, fins i tot mesos, sense fer una sola ratlla. I després, de cop, em surt tot. Penso que és la meua manera de ser. Els poemes van fent-se dins el cap i quan arriba el moment els escric. I si no els escric jo, a mà, em fa la sensació que no els faig.

—A màquina, ¿no escriu?

—De tota la meua obra poètica, com a molt, dec tenir tres poemes fets a màquina. No puc. La prosa sí que la puc fer a màquina; la poesia, no, ha de ser a mà, d'una manera molt neta, amb la meua lletra.

—He pogut saber que ara treballa en Un pont de mar blava, un projecte compartit amb Lluís Llach.

—Ah, és una idea de Llach. Ell em va demanar, molt amablement, que jo l'ajudés en la lletra. *Un pont de mar blava* té una duració d'uns quaranta-cinc minuts, és com una cantata, i té una part que cantaran una cantant grega i una àrab. Aleshores, aquests dos poemes són els que faig jo; la resta és de Lluís Llach.

—¿No hi ha textos conjunts de Llach i de vostè?

—Sí.

—Tenint en compte que és incapaç de dictar i d'escriure a màquina, per a compartir versos haurà hagut de fer una concessió d'intimitat important, ¿no?

—Amb Lluís es pot fer; amb algú dife-

rent, potser no. Llach és un dels homes més coherents, rectes, exigents i liberals. I un dels homes amb més capacitat per a anar a l'essència de les coses. Això diu ell de mi; això dic jo d'ell. A mi m'ha ensenyat molt en els anys que ens coneixem. Jo me l'estimo molt.

—Un pont de mar blava, ¿és un homenatge que es fan mútuament?

—No està plantejat així. Potser és una mena d'admiració mútua, el resultat d'una amistat profunda, sincera, neta. De cara a nosaltres dos és tot això. I per a tots ha de ser un intent de donar sentit al Mediterrani, a través d'un sentit reivindicatiu

del pensament, de la cultura de la llibertat.

—A banda d'aquest projecte, ¿en considera cap altre?

—Vaig fent poemes.

—Sense parar.

—Més aviat parant. Treballo poc.

—¿La prosa?

—Es una assignatura pendent.

—¿Què li va dir el rei en donar-li la medalla al Mèrit de les Belles Arts?

—Em va agrair que hagués fet l'esforç de venir a València a recollir la distinció.

—Això no ha canviat el seu concepte de la monarquia.

—Noooo. El rei em sembla un home normal, però representa coses que jo no puc compartir.

Miquel Alberola